

Για τον Γιάννη Αντετοκούνμπο (και για όσους δεν τα κατάφεραν και δεν θα τα καταφέρουν να γίνουν σαν αυτόν)

Τον τελευταίο μήνα, ο Γιάννης Αντετοκούνμπο κέρδισε το βραβείο του πολυτιμότερου παίκτη του NBA. Με δεδομένο το στάτους της συγκεκριμένης λίγκας η οποία θεωρείται η πιο ανταγωνιστική σε παγκόσμια κλίμα, δεν θα ήταν υπερβολή να ισχυριστεί κάποιος ότι το βραβείο αυτό τον καθιστά τον καλύτερο παίκτη μπάσκετ στον κόσμο. Αυτή είναι ωστόσο μόνο μια από τις πολλαπλές διακρίσεις που ο εικοσιτετράχρονος παίκτης των Milwaukee Bucks έχει πετύχει στη σύντομη επαγγελματική του καριέρα.

Δημοσιεύτηκε στο [Jacobin](#).

Ωστόσο, η ζωή του Γιάννη δεν ήταν πάντα τόσο αστραφτερή. Οι γονείς του, Charles και Veronika, έφτασαν στην Ελλάδα το 1991 και εγκαταστάθηκαν στην περιοχή των Σεπολίων. Το 1994, τη χρονιά που γεννήθηκε ο Γιάννης, η οικογένεια του αντιμετώπιζε πολλά και σοβαρά προβλήματα όπως και η πλειονότητα των μεταναστών που ζούσαν στη χώρα. Οι ρατσιστικές προσβολές και οι επιθέσεις συνιστούσαν μια καθημερινότητα και ενώ είχαν έρθει στην Ελλάδα για μια καλύτερη ζωή, βρίσκονταν ως οικογένεια σε μόνιμη οικογενειακή επισφάλεια. Ως εκ τούτου, από την παιδική τους ηλικία, ο Γιάννης και τα δυο του αδέρφια έπρεπε να συμβάλλουν στον οικογενειακό προϋπολογισμό όντας μικροπωλητές στους δρόμους της Αθήνας.

Μια σειρά άλλων προβλημάτων απέρρεαν από την εθνικότητα του.

Παρότι είχε γεννηθεί στην Αθήνα, ως παιδί δεν είχε καμία υπηκοότητα, αφού δεν θεωρούνταν ούτε Νιγηριανός ούτε Έλληνας. Όταν έγινε 12 χρονών, άρχισε να ασχολείται με το μπάσκετ. Μόνο τότε απέκτησε νόημα ζωής και λόγους να ονειρεύεται ένα καλύτερο μέλλον, παρότι είχε να αντιμετωπίσει τα άγχη και τους καθημερινούς αγώνες ενός άπατρη μετανάστη.

Σήμερα, η καριέρα του Γιάννη θεωρείται λόγος περηφάνιας για πολλούς Έλληνες, κάτι που έχει κάνει και την Ελληνική δεξιά να τον συγχαίρει ως παράδειγμα ενός νέου που πάλεψε για τα όνειρά του. Ωστόσο, η αφήγηση και η αναβάθμιση του Γιάννη από έναν απλό μετανάστη σε έναν που «αξίζει» να είναι Έλληνας ξεχνά κρίσιμες όψεις που εμπρόθετα διαστρεβλώνουν της ιστορίας της ζωής του υποτιμώντας εξαιρετικά τις δύσκολες συνθήκες εντός των οποίων μεγάλωσε. Εάν η απειλή της απέλασης που υπήρχε στον ορίζοντα για την οικογένεια του Γιάννη κατά τη διάρκεια της παιδικής του ηλικίας έθετε σε κίνδυνο της ανάπτυξη των δυνατοτήτων του, με κάτι τέτοιο δεν θα έπρεπε κανένας να έχει έρθει αντιμέτωπος ή να αντιμετωπίσει στο μέλλον, εάν θέλουμε ως χώρα να βλέπουμε μη προνομιούχους ανθρώπους να πετυχαίνουν.

Οικειοποιούμενοι ένα είδωλο

Το πρόσφατο επίτευγμα του Γιάννη ως καλύτερου παίκτη του NBA τον έφερε στο επίκεντρο της ελληνικής δημόσιας συζήτησης και έτσι έκαναν την εμφάνιση τους πολλά άρθρα από δημοσιογράφους και αναλυτές που εκθείαζαν τα κατορθώματά του. Τα τηλεοπτικά κανάλια σχολίασαν εκτενώς την ιστορία του και οι πολιτικοί συνέτρεξαν από κοντά με τη σειρά τους να δηλώσουν και αυτοί τον θαυμασμό τους για αυτά. Ο πρόσφατα εκλεγμένος πρωθυπουργός της χώρας Κυριάκος Μητσοτάκης δημοσίευσε ένα tweet τονίζοντας την εθνική υπερηφάνεια των Ελλήνων για τα επιτεύγματα του Γιάννη, επισημαίνοντας ότι παρά ταύτα δεν έχει ξεχάσει τις ρίζες του. Ο βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας Κώστας Κυρανάκης, πρώην αναπληρωτής εκπρόσωπος τύπος του κόμματος, ανέφερε πως η Ελλάδα οφείλει ένα μεγάλο ευχαριστώ στον παίκτη των Milwaukee

Bucks. Ακόμη και ο αντιπρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας Άδωνις Γεωργιάδης – γνωστός για τις ακροδεξιές του θέσεις – αναπαρήγαγε ένα σχετικό tweet συγχαίροντας τον Γιάννη.

Με δεδομένο τον χαρακτήρα αυτών των αντιδράσεων, κάποιος που δεν είναι οικείος με το ελληνικό πολιτικό συγκείμενο θα μπορούσε να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η Νέα Δημοκρατία είναι ένα κόμμα που στηρίζει τους μετανάστες υιοθετώντας φιλομεταναστευτικές πολιτικές. Ωστόσο κάτι τέτοιο απέχει σημαντικά από την πραγματικότητα.

Το 2015 ο Μητσοτάκης και το υπόλοιπο κόμμα της Νέας Δημοκρατίας καταψήφισαν τον νόμο που στόχευε να δώσει την ελληνική ιθαγένεια σε παιδιά όπως ο Γιάννης που είχαν γεννηθεί στην Ελλάδα από γονείς μετανάστες. Επικαλούμενοι, μεταξύ άλλων, μια τυπική ακροδεξιά συνομοσιολογική ρητορική, οι βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας αντιτέθηκαν στην μεταρρύθμιση ισχυριζόμενοι ότι ήταν ένα χειριστικό νομοσχέδιο σχεδιαζόμενο από τον Σύριζα προκειμένου να ευνοηθεί μελλοντικά εκλογικά από την ψήφο των μεταναστών. Εάν ο νόμος δεν είχε περάσει, αυτό θα είχε αφήσει ως κατάλοιπα σοβαρά εμπόδια στην απόκτηση υπηκοότητας από παιδιά που γεννήθηκαν σε παρόμοιες συνθήκες με αυτές του Γιάννη. Στην πραγματικότητα, ο Γιάννης παρέμεινε άπατρης μέχρι τα 18 του και μόνο εξαιτίας της πιθανής επιτυχίας του ως διακεκριμένου μπασκετμπολίστα του δόθηκε η ελληνική ιθαγένεια.

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας προεκλογικής περιόδου και άλλες προσωπικότητες από τους κόλπους της Νέας Δημοκρατίας κινήθηκαν με σαφήνεια στην ίδια γραμμή επιχειρηματολογίας. Ο Κυρανάκης ανάρτησε ένα tweet το οποίο έκανε σαφές ότι η πιθανή νέα κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας θα παρέχει επιδόματα μόνο σε παιδιά από Έλληνες γονείς. Αυτή η ρητορική δεν διαφέρει ουσιωδώς από την αφήγηση (και στην πραγματικότητα την πολιτική πρακτική) που υιοθετήθηκε από το ναζιστικό κόμμα της Χρυσής Αυγής, το οποίο επανειλημμένως είχε υποστηρίξει έμπρακτα την διανομή φαγητού μόνο σε Έλληνες.

Ο θαυμασμός για αυτήν την επιτυχία του Γιάννη, επιπρόσθετα, είναι κάτι αρκετά πρόσφατο εκ μέρους της Νέας Δημοκρατίας. Ένα χρόνο νωρίτερα, ο Άδωνις Γεωργιάδης είχε εμφανιστεί σε κανάλι της τηλεόρασης και εμπρόθετα προέφερε περιπαικτικά λανθασμένα το όνομα του παίκτη των Milwaukee Bucks ισχυριζόμενος ακόμη ότι γεννήθηκε στην Νιγηρία. Ο σύνδεσμος Ελλήνων καλαθοσφαιριστών δημοσίευσε ως απάντηση σε αυτό το σχόλιο του αντιπροέδρου της Νέας Δημοκρατίας ένα δελτίο τύπου που στήριζε τον Γιάννη προασπίζοντας τον «ως είδωλο για χιλιάδες παιδιά και ως διαφήμιση για την χώρα μας στο εξωτερικό», ως έναν άνθρωπο «που γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Ελλάδα» δηλώνοντας ως σύνδεσμος «υπερήφανος για τον Γιάννη και οποιοδήποτε Έλληνα καλαθοσφαιριστή και αθλητή ευρύτερα». Η ανακοίνωση τελείωνε με τον εξής πικρό υπαινιγμό: «Ο Ελληνικός αθλητισμός κάνει την Ελλάδα υπερήφανη. Τι γίνεται ωστόσο με την πολιτική;»

Δαιμονοποιώντας τις μειονότητες

Φυσικά αυτή η δαιμονοποίηση των μειονοτήτων δεν είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο. Ανά την υφήλιο η νεοφιλελεύθερη επέλαση έναντι των κοινωνικών δαπανών έχει χτίσει την ηγεμονία της χρησιμοποιώντας ένα ρατσιστικό λόγο ενάντια στους πραγματικούς ή στους υποτιθέμενα πραγματικούς αποδέκτες του φορολογηθέντος χρήματος. Στην επίθεση του έναντι των πολιτικών κοινωνικής ασφάλειας που εγκαθιδρύθηκε στις μεταπολεμικές Ηνωμένες Πολιτείες, ο Ronald Reagan εφηύρε τον όρο «βασίλισσες της πρόνοιας» εννοώντας τις αфроαμερικάνες γυναίκες που ο ίδιος υποστήριζε ότι έκαναν κατάχρηση των επιδομάτων εξαιτίας της υποτιθέμενης τεμπελιάς τους και της απροθυμίας τους να εργαστούν. Τον ίδιο ρατσιστικό λόγο χρησιμοποίησαν τα κυρίαρχα γερμανικά μέσα ενημέρωσης προκειμένου να εξηγήσουν τα αίτια της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Οι αφηγήσεις αυτές χρησιμοποιήθηκαν έτσι από τις οικονομικές και πολιτικές ελίτ προκειμένου να δικαιολογήσουν τις επιθέσεις στις κοινωνικές δαπάνες σε Έλληνες και αφοραμερικάνους αντίστοιχα.

Το επόμενο βήμα στη λογική αυτή είναι η ανάγκη για περιστολή του κοινωνικού κράτους και παροχή προνομίων μόνο σε αυτούς που πραγματικά το αξίζουν, σε αυτούς που ενσωματώνοντας την προτεσταντική λογική εργάζονται σκληρά παρότι είναι φτωχοί. Παντρεύοντας αυτήν τη συλλογιστική με μια πιο σαφή ρατσιστική επιχειρηματολογία, ο Κυρανάκης πρότεινε έναν «προνοιακό νατιβισμό» – διακρίσεις στην κατανομή των επιδομάτων σε οικογένειες – ως λύση στο πρόβλημα υπογεννητικότητας της χώρας. Εάν ένα τέτοιο μέτρο εφαρμοστεί, τότε θα στερήσει στα μικρά παιδιά μη Ελλήνων – όπως ήταν κάποτε και ο Γιάννης – πρόσβαση στις παροχές που απολαμβάνουν οι Έλληνες περιθωριοποιώντας τους στην κατηγορία των ανάξιων και των στιγματισμένων φτωχών.

Σε περιόδους κρίσης, η νεοφιλελεύθερη δεξιά χρησιμοποιεί ρατσιστικά επιχειρήματα έτσι ώστε να ανακατέψει εκ νέου την κοινωνική τράπουλα δημιουργώντας ένα νέο κοινωνικό μπλοκ στη βάση της διάκρισης. Αυτός ο λόγος τονίζει τους υποτιθέμενους πολιτισμικούς παράγοντες που βρίσκονται πίσω από την αποκλίνουσα συμπεριφορά αυτών των ομάδων που δεν είναι, ή δεν μπορούν να είναι, μέρος της εθνικής ολότητας. Ακολουθώντας τον Πορτορικανό κοινωνιολόγο Eduardo Bonilla-Silva κάτι τέτοιο συνιστά έναν «ρατσισμό χωρίς φυλή», καθώς οι αιτίες αυτές δεν έχουν πλέον βιολογικές αλλά πολιτισμικές καταβολές. Μια εκδοχή αυτού είναι η αντι-μουσουλμανική ρητορική που έχει δημιουργηθεί και διαχυθεί κατά τη διάρκεια της οικονομική κρίσης και έχει υιοθετηθεί πλήρως από τη Νέα Δημοκρατία.

Ιστορικά τα νεοφιλελεύθερα κόμματα έχουν χρησιμοποιήσει αυτήν την αφήγηση σαν διανοητική κόλα έτσι ώστε να προσδώσει νοηματική συνοχή σε ετερόκλητες κοινωνικές ομάδες παρέχοντας ένα συνολικό εξηγητικό σχήμα για το παρελθόν και το παρόν της χώρας. Αυτό βοηθά στη δημιουργία ενός οράματος για το μέλλον από το οποίο θα απουσιάζουν όλες οι βεβαιότητες της μεταπολεμικής κεϋνσιανής ρύθμισης και των δικαιωμάτων που αυτές συνεπαγόταν. Αυτό ο λόγος που έχει πλήρως υιοθετηθεί από τη Νέα Δημοκρατία ορίζει μεταξύ άλλων ποιος μπορεί να είναι

μέλος του εθνικού κράτους ή να αποκλείεται από αυτό.

Αγωνιζόμενος για την επιτυχία

Για τους θιασώτες που υιοθετούν δημόσια αυτήν την επιχειρηματολογία, παραδόξως οι μόνοι άνθρωποι που δικαιωματικά ανήκουν στο έθνος είναι τα ίδια τα άτομα που ξεπερνούν τα δομικά εμπόδια που τίθενται από την κοινωνία και το κράτος εντός του οποίου τυχαίνει να ζούνε. Αυτό, κατά μια έννοια, είναι η επέκταση της φιλελεύθερης λογικής που προϋποθέτει ότι σήμερα όλοι έχουν τις ίδιες ευκαιρίες για να επιτύχουν στη ζωή, καθώς, στο μέτρο που εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες που εμφανίζονται, χρειάζεται απλά να δράσουν ορθολογικά.

Σύμφωνα με αυτήν την άποψη, η οποία συγκλίνει προς μια εκδοχή του Αμερικάνικου ονείρου, οι άνθρωποι αυτοί αξίζουν τον θαυμασμό, αγνοώντας ωστόσο ότι βρίσκονται σε μια πολύ πιο δύσκολη ιστορική συγκυρία όπου οι περισσότεροι θεσμοί που συμβάλλουν στην κοινωνική άνοδο έχουν αποσαθρωθεί.

Στο φαντασιακό της Νέας Δημοκρατίας, ο Γιάννης ήταν από τους λίγους που πέτυχε επειδή εργάστηκε σκληρά και χρησιμοποίησε το ταλέντο του για να διακριθεί ως μπασκετμπολίστας. Η ελληνική δεξιά μπορεί τώρα να επιβραβεύει τον Γιάννη επειδή μετά την επιτυχία του θεωρείται πλέον «ένας από εμάς», ένα μέλος της ελληνικής κοινότητας. Πλέον δεν είναι ένας από τους χιλιάδες ανώνυμους μετανάστες που θεωρούνται από ένα σημαντικό μέρος της Ελληνικής δεξιάς ως μια από τις βασικές αιτίες για την εθνική μας κατάντια. Έτσι πλέον μπορεί νόμιμα ο παίκτης των Milwaukee Bucks να αποτελέσει ένα παράδειγμα για το οποίο οι Έλληνες μπορούν να νιώθουν υπερήφανοι. Ωστόσο, μια τέτοια συλλογιστική συνιστά μια μορφή μαγικής σκέψης, καθώς δεν λαμβάνει υπόψη της τα δομικά αίτια τα οποία εξηγούν τις συνθήκες ζωής των μεταναστών εν γένει καθώς και τις συγκεκριμένες πολιτικές ευθύνες που υπάρχουν για αυτές.

Δεν θα πρέπει ωστόσο η αριστερά να νιώθει περήφανη για τον Γιάννη και τα κατορθώματά του; Σαφώς και θα πρέπει, καθότι ευτέλισε την ακροδεξιά και τους τρόπους με τους οποίους παρουσιάζει η ίδια τους πληθυσμούς εκτός της εθνικής κοινότητας. Με τη βοήθεια της οικογένειάς του ο Γιάννης μπόρεσε να σταθεί στα πόδια του και να υπερπηδήσει τον δομικό ρατσισμό που αντιμετώπισε εντός της Ελληνικής κοινωνίας και να καταφέρει κάτι σχεδόν αδιανόητο. Η ιστορία του συνιστά ένα εκπληκτικό επίτευγμα όχι μόνο για έναν άνθρωπο που έζησε μεγάλο μέρος των νεανικών του χρόνων ως περιθωριοποιημένος μετανάστης στερούμενος τις υλικές και πολιτισμικές συνθήκες για μια τέτοια επιτυχία, αλλά και για οποιοδήποτε άνθρωπο με πρόσβαση σε αυτές.

Ωστόσο η ατομική επιτυχία ενός ανθρώπου δεν μπορεί από μόνη της να συνιστά επαρκή λόγο ικανοποίησης και επανάπαυσης. Παράλληλα με την επιτυχημένη πλέον ζωή του Γιάννη υπάρχουν χιλιάδες μετανάστες που συνεχίζουν να βιώνουν τις συνέπειες του κοινωνικού αποκλεισμού ερχόμενοι αντιμέτωποι καθημερινά με τον ρατσισμό και οδηγούμενοι στο κοινωνικό περιθώριο. Το βασικό μας πολιτικό αίτημα πρέπει να είναι αυτό της κοινωνικής δικαιοσύνης. Όπως έχει ισχυριστεί ο Erik Olin Wright, οφείλουμε να αγωνιστούμε για μια δίκαιη κοινωνία «όπου όλοι άνθρωποι θα έχουν ίση πρόσβαση στα υλικά και κοινωνικά αναγκαία μέσα για μια βιώσιμη και ευημερής ζωή».

Ελάχιστοι από τους μη προνομιούχους θα καταφέρουν να επιτύχουν κάτι παρόμοιο με τον Γιάννη, ιδιαίτερα άμα μεγαλώσουν σαν αυτόν υπό την απειλή της απέλασης και να επικυρώσουν το καπιταλιστικό παραμύθι του «δεν υπάρχει δεν μπορώ, υπάρχει δεν θέλω». Η αναίρεση αυτής της απειλής είναι το ελάχιστο το οποίο θα μπορέσει να συμβάλλει έτσι ώστε τα παιδιά των μεταναστών να ζήσουν ακμάζουσες ζωές. Την ίδια στιγμή ωστόσο η κοινωνική δικαιοσύνη δεν μπορεί να περιορίζεται σε τυπικά μέτρα όπως αυτά που απορρέουν από την ιθαγένεια αλλά πρέπει να περικλείει όλα τα ουσιώδη μέσα που είναι αναγκαία για κάθε ανθρώπινο ον έτσι ώστε να αναπτύξει τις δυνατότητες του, εξαλείφοντας τα

δομικά εμπόδια που αναχαιτίζουν την προσωπική του ανάπτυξη. Αυτό δεν θα πρέπει είναι ένα δικαίωμα για όσους τα καταφέρουν να γίνουν σημαντικοί αθλητές, αλλά για όλα τα ανθρώπινα όντα. Οι περισσότεροι άνθρωποι με παρόμοιο υπόβαθρο με αυτό του Γιάννη κατηγοριοποιούνται στους «ανάξιους φτωχούς». Ωστόσο όλοι μας αξίζουμε τα δικαιώματα και τους πόρους που θα μας επιτρέψουν να ζήσουμε αξιοπρεπώς και να αναπτύξουμε τις δυνατότητες μας στο έπακρο.

Πηγή: thepressproject.gr